

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

1 Která z následujících vět obsahuje pravopisnou chybu?

- A) Fotografie zcela vymýceného pralesa nás vyděsily.
- B) Rodiče mě za odbytý domácí úkol pokárali jenom mírně.
- C) Plamenné projevy politiků rozdmýchaly v divácích veliké vášně.
- D) Účinný lék pro lidi s kolýsavým krevním tlakem vynalezli vědci nedávno.

Zdůvodnění

Přídavné jméno *kolýsavý* není vyjmenované slovo ani slovo příbuzné s některým z vyjmenovaných slov.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 2–7

TEXT 1

(1)
Kdo snídá špek a tlustě si ho krájí,
kdo pořád slídí a nic nechce najít,
kdo usne, jenom když má v dlani minci,
kdo z hlavy má jen stojan na čepici,
a přitom v nebi chtěl by housle hrát,
ten bude v pekle bubnovat.

Kdo vždycky pro nic za nic ztropí povyk,
kdo pořád mluví, aniž něco poví,
kdo za dvě zlatky vyměnil by duši,
kdo hlavu má jen na nošení uší,
a přitom v nebi chtěl by housle hrát,
ten bude v pekle bubnovat.

(2)
Kdo ze všech dveří poníženež couvá,
kdo kozí nohu pod peřinu schoval,
kdo v hlavě nemá a má pořád v gatích,
kdo se ti směje, když jsi srdce ztratil,
a přitom v nebi chtěl by housle hrát,
ten bude v pekle bubnovat.

Nekrmte čerty, co se krčí v křoví,
stejně vám nikdy, nikdy neodpoví!
Proč svět je jako kolotoč?
A jenom řeknou: „Čert ví proč!“

(T. Belko, Čert ví proč, upraveno)

TEXT 2

Epizeuxis – opakování stejného slova bezprostředně za sebou v jednom verši.

(CZVV)

1 bod

2 Které z následujících tvrzení o úsecích podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

- A) V prvním podtrženém úseku se píše o někom, kdo pořád zbytečně utrácí peníze.
- B) V druhém podtrženém úseku se píše o někom, kdo stále vede bezobsažné řeči.
- C) Ve třetím podtrženém úseku se píše o někom, kdo vlastní hloupost skrývá za zvědavost.
- D) Ve čtvrtém podtrženém úseku se píše o někom, kdo se vysmívá vlastnímu neštěstí.

Zdůvodnění

V druhém podtrženém úseku (*kdo pořád mluví, aniž něco poví*) se píše o někom, *kdo stále vede bezobsažné řeči*, tzn. je sice velmi hovorný, ale přitom nic podstatného nikdy neřekne (synonymem slova *pořád* je slovo *stále*; slovní spojení *bezobsažné řeči* znamená řeči bez myšlenkového obsahu, prázdné, nicotné). Tvrzení uvedená v možnostech A), C) a D) jsou prokazatelně nepravdivá.

1 bod

3 Vypište z druhé části TEXTU 1 jeden celý verš, v němž se vyskytuje epizeuxis.

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

Řešení

stejně vám nikdy, nikdy neodpoví

max. 2 body

4 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

	A	N
4.1 Jde o ukázkou neuměleckého textu.	☐	☒
4.2 Celkový počet slok je sudý, každá sloka obsahuje sudý počet veršů.	☒	☐
4.3 Poslední dva verše v poslední sloce mají stejný počet slabik.	☒	☐
4.4 V poslední sloce se každý lichý verš rýmuje s bezprostředně následujícím veršem.	☒	☐

Zdůvodnění

- 4.1 – nepravdivé tvrzení → text má především funkci estetickou, jazykové prostředky zde užitá jsou příznačné pro umělecký text
- 4.2 – pravdivé tvrzení → text má čtyři sloky, z nichž tři obsahují po šesti verších a jedna (čtvrtá sloka) obsahuje čtyři verše
- 4.3 – pravdivé tvrzení → poslední dva verše v poslední sloce jsou osmislabičné
- 4.4 – pravdivé tvrzení → první verš se rýmuje s druhým, tedy bezprostředně následujícím veršem (*Nekrmte čerty, co se krčí v křoví × stejně vám nikdy, nikdy neodpoví*) a třetí verš se rýmuje se čtvrtým, tedy bezprostředně následujícím veršem (*Proč svět je jako kolotoč? × A jenom řeknou: „Čert ví proč!“*)

max. 2 body

5

5.1 Napište spisovné dvouslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem HLAVA a zároveň se skloňuje podle vzoru PÍSEŇ.

5.2 Napište spisovné tříslabíčné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem BUBNOVAT a zároveň se skloňuje podle vzoru PÁN.

(Slova *hlava* a *bubnovat* pocházejí z TEXTU 1, správná odpověď se v TEXTU 1 nevyskytuje.)

Řešení

5.1 – hlaveň

5.2 – bubeník

6 Který z následujících úseků TEXTU 1 se nejvíce podobá českému ustálenému slovnímu spojení s významem *mít strach*?

- A) má pořád v gatích
- B) pro nic za nic ztropí povyk
- C) ten bude v pekle bubnovat
- D) za dvě zlatky vyměnil by duši

Zdůvodnění

České ustálené slovní spojení *mít v kalhotách* má význam *mít strach*, slovo *kalhoty* je synonymem slova *gatě*.

7 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nejvýrazněji uplatňuje kontrast?

- A) proč svět je jako kolotoč
- B) snídá špek a tlustě si ho krájí
- C) pořád slídí a nic nechce najít
- D) ze všech dveří ponížene couvá

Zdůvodnění

Kontrast se nejvýrazněji uplatňuje v úseku uvedeném v možnosti C): slídit (tzn. usilovně hledat, snažit se něco najít) × nechtít nic najít.

8 Která z následujících možností obsahuje chybu v interpunkci?

- A) Badatel se zaměřil na české dějiny, zejména na období středověku.
- B) Během loňského roku jsme přijali víc lidí, než jsme původně zamýšleli.
- C) Potřebuje trénovat každý den, a proto zažádal o individuální studijní plán.
- D) Podle statistických údajů z loňského roku, spotřeba mléka prudce vzrostla.

Zdůvodnění

Větný celek obsahuje pouze jedno sloveso v určitém tvaru (*vzrostla*), jde tedy o větu jednoduchou, která neobsahuje několikanásobný větný člen. Úsek *podle statistických údajů (z loňského roku)* je rozvíjejícím větným členem, konkrétně rozvíjí sloveso (se zřetelem k čemu vzrostla?). V podobných konstrukcích se čárka nepíše (např. *Podle mě cena bytů brzy klesne.*)

9 Seřadte jednotlivé části textu (A–E) za sebou tak, aby byla dodržena textová návaznost:

A) Nakonec mou pozornost v jednom z nich upoutala tři jména: rumunský Varacolaci, nemrtvá bytost v podobě krásného člověka, slovenský Nelapsi, stvoření tak silné, že dokázalo během hodiny zmasakrovat celou vesnici, a italský Stregoni benefici.

B) Vypadalo to, že si je lidé vymýšleli, aby měli vysvětlení pro vysokou úmrtnost malých dětí a omluvili nevěrné muže. Ani nevím, kolik článků jsem přečetla.

C) Byla to úleva, najít aspoň tuhle informaci, která potvrzovala existenci hodných upírů. Pořád toho ale bylo málo. Rozčileně jsem vypnula počítač. Je to tak hloupé. Sedím v pokoji a hledám informace o upírech. Co se to se mnou děje?

D) O tom posledním tam byla jen krátká zmínka. Je to upír, o němž se říká, že je na straně dobra a je nepřítelem všech zlých upírů.

E) Nechápala jsem, co se kolem mě děje. Je možné, že Cullenovi jsou upíři? Zapnula jsem počítač a začala hledat cokoli, co by mi pomohlo. Většina pověstí o upírech se točila kolem krásných žen jako démonů a dětí jako obětí.

(S. Meyerová, *Stmívání*, upraveno)

9.1 _____

9.2 _____

9.3 _____

9.4 _____

9.5 _____

Řešení

9.1 – E)

9.2 – B)

9.3 – A)

9.4 – D)

9.5 – C)

E) Nechápala jsem, co se kolem mě děje. Je možné, že Cullenovi jsou upíři? Zapnula jsem počítač a začala hledat cokoli, co by mi pomohlo. Většina pověstí o upírech se točila kolem krásných žen jako démonů a dětí jako obětí. **B)** Vypadalo to, že si je lidé vymýšleli, aby měli vysvětlení pro vysokou úmrtnost malých dětí a omluvili nevěrné muže. Ani nevím, kolik článků jsem přečetla. **A)** Nakonec mou pozornost v jednom z nich upoutala tři jména: rumunský Varacolaci, nemrtvá bytost v podobě krásného člověka, slovenský Nelapsi, stvoření tak silné, že dokázalo během hodiny zmasakrovat celou vesnici, a italský Stregoni benefici. **D)** O tom posledním tam byla jen krátká zmínka. Je to upír, o němž se říká, že je na straně dobra a je nepřítelem všech zlých upírů. **C)** Byla to úleva, najít aspoň tuhle informaci, která potvrzovala existenci hodných upírů. Pořád toho ale bylo málo. Rozčileně jsem vypnula počítač. Je to tak hloupé. Sedím v pokoji a hledám informace o upírech. Co se to se mnou děje?

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 10

Příklad **věty dvojčlenné**: *Na horách padal sníh.*

Příklad **věty jednočlenné**: *Na horách sněžilo.* (Věta nemá podmětovou část.)

(CZVV)

max. 2 body

10 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je jednočlenná (A), nebo ne (N):

	A	N
10.1 V zámku starých vrat zaskřípalo.	☒	☐
10.2 V poledne se strhla prudká bouře.	☐	☒
10.3 Kvůli probdělé noci ho bolela hlava.	☐	☒
10.4 Kvůli odhozeným nedopalkům často hoří.	☒	☐

Zdůvodnění

Věty jednočlenné nelze rozdělit na část podmětovou a část přísudkovou, protože v nich nelze identifikovat podmět. Větami jednočlennými jsou tedy věty:

- *V zámku starých vrat zaskřípalo.*
- *Kvůli odhozeným nedopalkům často hoří.*

Další posuzované věty podmět obsahují:

- *V poledne se strhla prudká bouře.* → podmět = *bouře*
- *Kvůli probdělé noci ho bolela hlava.* → podmět = *hlava*

max. 3 body

11 Přiřadte k jednotlivým definicím (11.1–11.3) literární žánr (A–E), který dané definici nejlépe odpovídá, a patří tedy na vynechané místo (***) v definici:**

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 11.1 ***** je krátký, často veršovaný žánr vyjadřující zkušenosti člověka s přírodními podmínkami a počasím. _____
- 11.2 ***** je žánr oslavující výjimečné činy osobností šířících křesťanskou víru, líčí se zde jejich život a mučednická smrt. _____
- 11.3 ***** je příběh ze života bohů a hrdinů. Je zde zobrazeno, jak si kdysi dávno lidé vykládali původ a fungování světa a člověka. _____

(L. Lederbuchová – M. Stehlíková, Čítanka pro základní školy 6, 7, 8; upraveno)

- A) báje
- B) legenda
- C) romance
- D) anekdota
- E) pranostika

Řešení

11.1 – E)

11.2 – B)

11.3 – A)

Žádná z definic neodpovídá ani možnosti C), ani možnosti D).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 12

Loni mi nabídli, abych se stal lyžařským instruktorem ve Vysokých Tatrách. Mým úkolem bylo naučit lyžovat osmileté chlapce. Jakmile kluci nabyli trochu sebevědomí, zlákaly je večerní jízdy. Nakonec **mně** přemluvili.

Samozřejmě jsem jim vysvětlil, jak se mají na uměle osvětlených svazích pohybovat. Myslel jsem, že mi děti rozuměly. Během jediné hodiny však zmizeli dva žáčci. Začala rozsáhlá záchranná akce. Cíli zoufalí jsme zprvu zamířili k vleku, ale po chlapcích ani stopy. Když jsem z blízkého lesa uslyšel vytí vlků, marně jsem zaháněl hrůzné **vydiny** rozsápaných tělíček. Díky vynikající práci záchranářů jsme se ale s oběma dětmi po dvou hodinách šťastně **zhlédali**. Pavlovi se nic nestalo, Petr měl zlomenou **holení** kost.

(CZVV)

max. 4 body

12 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je **pravopisně správně**.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu. Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.

Zdůvodnění

- Zájmeno *já* je v příslušné větě užito ve 4. pádě (přemluvili koho, co?), správný tvar je tedy *mě*.
- Podstatné jméno *vidina* není vyjmenované slovo ani slovo příbuzné s některým z vyjmenovaných slov, neobsahuje předponu *vy-*.
- Sloveso *shledat se* je odvozené od slovesa *hledat* předponou *s-* (význam *směřování dohromady*).
- Přídavné jméno *holenní* je odvozené od podstatného jména *holeň* příponou *-ní*.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 13–17

TEXT 1

(1) Píše se rok 2018. Dnes už nás záběry z vesmíru příliš nepřekvapí. Když se ale v prosinci 1968 vydala do vesmíru posádka Apolla 8, miliony televizních diváků s úžasem sledovaly, jak se předměty vznášejí v kabině kosmické lodi a jak velitel letu, americký astronaut Frank Borman, doslova „visí ve vzduchu“. Stav beztíže představuje nesmírnou zátěž, na niž je třeba astronauty připravit během náročného výcviku.

V pozemských centrech pro výzkum vesmíru je stav beztíže simulován (např. pomocí rychlovýtahů). Nápodoba však není úplně věrná: jednak je doba simulovaného stavu beztíže kratší než při pobytu ve vesmíru, jednak není možné zcela zrušit působení magnetického pole Země. I tak se ale lze o stavu beztíže dozvědět mnoho užitečného.

Na základě dlouhodobého pozorování astronautů kosmičtí lékaři konstatovali, že stav beztíže vyvolává jakousi „vesmírnou nemoc“. Astronauti mají pocit, že se propadají do prázdna, protože nedokáží rozlišit, kde je nahoře a kde dole. V důsledku toho je jim nevolno. Beztížný stav způsobuje také emoční napětí či halucinace, k tomu se připojují i potíže motorické povahy.

(2) Vědecké experimenty také prokázaly, že stav beztíže může vyvolat závažné defekty chromozomů, které mohou mít za následek potomstvo neschopné života. Jak na to vědci přišli? V roce 1967 kroužil 42 hodin kolem Země americký satelit s rostlinným a živočišným materiálem. Kvůli absenci zemské přitažlivosti došlo k poškození zárodků mušky octomilky obecné – z poškozených larev se sice vyvinuly mušky, ty však brzy zahynuly. Negativní vliv měl beztížný stav i na rostliny.

Lze tedy dosáhnout toho, aby člověk zvládl stav beztíže bez jakékoli újmy? Těžko říct. Podle některých vědců je možné, že na konci roku 2040 budeme mít gravitaci Země pod kontrolou. Kdyby se to podařilo, zdraví astronautů by nebylo tolik ohroženo.

(R. Gööck, *Poslední záhady světa*, upraveno)

TEXT 2

Sousloví je ustálené spojení dvou nebo více slov, které se používá ve větě jako jeden celek s vlastním významem. Jednotlivé složky sousloví nelze nahradit synonymy, protože význam slovního spojení by se změnil, například ve větě *Studuje na vysoké škole* nelze slovo *vysoký* nahradit synonymem *velký* – *Studuje na velké škole*.

(V. Styblík, *Český jazyk pro 7. ročník ZŠ*, upraveno)

max. 2 body

13 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

	A	N
13.1 Kvůli problémům s orientací v prostoru pociťují astronauti nevolnost.	☒	☐
13.2 Tzv. vesmírná nemoc byla poprvé diagnostikována u Franka Bormana.	☐	☒
13.3 Potomci astronautů, kteří zažili stav beztíže, mají nenávratně poškozené chromozomy.	☐	☒
13.4 Magnetické pole Země ovlivňuje simulaci stavu beztíže v pozemských centrech pro výzkum vesmíru.	☒	☐

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

14

14.1 Napište druh vedlejší věty tučně vyznačené v první části TEXTU 1.

14.2 Napište druh vedlejší věty tučně vyznačené v druhé části TEXTU 1.

Zdůvodnění

14.1 – *Astronauti mají pocit, že se propadají do prázdna.* – jaký mají pocit? → vedlejší věta přívlastková

14.2 – *Kdyby se to podařilo, zdraví astronautů by nebylo tolik ohroženo.* – kdy, za jakých podmínek by zdraví nebylo ohroženo? → vedlejší věta příslovečná podmínková

1 bod

15 Která z následujících možností nejlépe vystihuje hlavní myšlenku TEXTU 1, a byla by tedy jeho nevhodnějším nadpisem?

- A) Náplň práce kosmických lékařů
- B) Televizní přenosy letů do vesmíru
- C) Simulace stavu beztíže rychlovýtahy
- D) Problémy spojené se stavem beztíže

Zdůvodnění

Tématem TEXTU 1 je stav beztíže, toto téma je rozvíjeno ve všech odstavcích. Nejprve je popsáno, jak stav beztíže prožívala posádka Apolla 8 a jak je tento stav simulován v pozemských centrech pro výzkum vesmíru. Podstatná část textu je pak věnována problémům spojeným se stavem beztíže – vesmírná nemoc, defekty chromozomů. V posledním odstavci si autor textu klade otázku, zda lze stav beztíže zvládnout bez potíží.

1 bod

16 Ve které z následujících možností se vyskytují alespoň dvě sousloví?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

- A) octomilka obecná, závažné defekty, náročný výcvik
- B) náročný výcvik, magnetické pole, octomilka obecná
- C) americký astronaut, nesmírná zátěž, závažné defekty
- D) magnetické pole, americký astronaut, nesmírná zátěž

Zdůvodnění

V možnosti B) se vyskytují dvě sousloví: *magnetické pole* a *octomilka obecná*. Tato ustálená spojení slov mají jako celek specifický význam, jednotlivá slova ze sousloví nelze nahradit synonymy, protože význam sousloví by se změnil (např. *magnetický pozemek*; *octomilka všeobecná*).

Ostatní posuzovaná slovní spojení souslovími nejsou:

- *závažný defekt* – beze změny významu daného slovního spojení lze slovo *závažný* nahradit např. slovem *vážný* (*vážný defekt*) nebo slovo *defekt* nahradit např. slovem *porucha* (*závažná porucha*);
- *náročný výcvik* – beze změny významu daného slovního spojení lze slovo *náročný* nahradit např. slovem *nesnadný* (*nesnadný výcvik*) nebo slovo *výcvik* nahradit např. slovem *příprava* (*náročná příprava*);

- *americký astronaut* – beze změny významu daného slovního spojení lze slovo *americký* nahradit např. spojením z *USA* (*astronaut z USA*) nebo slovo *astronaut* nahradit např. slovem *kosmonaut* (*americký kosmonaut*);
- *nesmírná zátěž* – beze změny významu daného slovního spojení lze slovo *nesmírný* nahradit např. spojením *obrovský* (*obrovská zátěž*).

1 bod

17 Které z následujících tvrzení nelze na základě informací obsažených v TEXTU 1 považovat za jednoznačný fakt?

- A) V prosinci 2040 budou mít lidé kontrolu nad gravitací Země.
- B) V prosinci 2018 uplyne od letu Apolla 8 do vesmíru padesát let.
- C) V roce 1968 zažil velitel letu Apolla 8 během svého letu stav beztlíže.
- D) V roce 1967 satelit s biologickými vzorky obíhal Zemi necelé dva dny.

Zdůvodnění

Tvrzení uvedené v možnosti A) nelze považovat za jednoznačný fakt, což dokládá následující úsek TEXTU 1: *Podle některých vědců je možné, že na konci roku 2040 budeme mít gravitaci Země pod kontrolou.*

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 18

Kolega *klamaný situací na pracovišti nejdříve *kritizoval nové vedení a pak si šel *hánět novou práci.

(CZVV)

1 bod

18 Na vynechaná místa (*) ve výchozím textu je třeba doplnit s/z tak, aby text byl pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou s/z uvedena v odpovídajícím pořadí?

- A) s – z – s
- B) s – s – z
- C) z – z – s
- D) z – s – z

Zdůvodnění

- Přídavné jméno *zklamaný* je příbuzné se slovesem *zklamat*, které je odvozené od slovesa *klamat* předponou *z-* (vyjádření výsledku děje).
- Sloveso *zkritizovat* je odvozené od slovesa *kritizovat* předponou *z-* (vyjádření výsledku děje).
- Sloveso *shánět*, které je příbuzné se slovesem *sehnat*, obsahuje předponu *s-* (význam směřování dohromady).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 19–23

(1) Ráno vyrážím na lov. Jakmile se ocitám mezi stromy, beru si z tajného úkrytu luk a šípy. V lese je jídlo, pokud ho umíte najít. Za pytláčení sice hrozí v celém našem Dvanáctém kraji přísné tresty, já ale riskuji. Pro matku a pro Prim, svou mladší sestru.

Na obvyklém místě čeká jediná osoba, s níž se cítím svobodně. Hurikán. Mohl by být mým bratrem. Je zhruba stejně vysoký jako já, má také stejně šedé, **pronikavé** oči a rovné hnědé vlasy. Příbuzní však nejsme. Po několika hodinách máme dva zajíce a čtyři litry lesních jahod. Při cestě domů se stavujeme na **černém** trhu, kde zajíce vyměníme za čerstvý chléb. Většina stánků už je teď zavřená. Dnes se totiž bude losovat.

(2) Kdysi se kraje vzbouřily proti nadvládě Kapitolu. Krvavá vzpoura byla potlačena a jako připomínka Temných dnů vznikly Hladové hry. Každý rok každý z dvanácti krajů musí dodat jedno děvče a jednoho chlapce, kterým se říká splátcí. Čtyřicet splátců pak bojuje v kapitolské aréně na život a na smrt. Poslední přeživší vyhrává.

Do slosování jste zařazeni ve věku dvanácti let. Vaše jméno se toho roku ocitne v osudí jednou. Ve třinácti jste tam dvakrát a tak dále. Naposled jste losováni v osmnácti. Systém losování není spravedlivý, nejchudší lidé to vždy odnesou nejvíc. Když hladovíte, můžete k povinnému zápisu do osudí přidat ještě další. Za jeden zápis navíc získáte roční přísun obilí a oleje pro sebe. Totéž můžete udělat pro každého člena rodiny. Dnes, v mých šestnácti letech, bude v dívčím osudí dvacet lístků s mým jménem. Katniss Everdeenová.

(S. Collinsová, Hunger Games – Aréna smrti, upraveno)

max. 2 body

19 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

	A	N
19.1 Hurikán je jediným svobodným člověkem ve Dvanáctém kraji.	☐	☒
19.2 Při bojích v kapitolské aréně každoročně zemře čtyřicet lidí z dvanácti různých krajů.	☐	☒
19.3 Čerstvý chléb lze ve Dvanáctém kraji získat pouze výměnou za zvěř ulovenou bez oprávnění.	☐	☒
19.4 Člověk, který je zařazen do slosování, má v šestnácti letech v osudí minimálně pět lístků se svým jménem.	☒	☐

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

20 Která z následujících informací není obsažena ve výchozím textu?

- A) kolik přesně měří Katniss Everdeenová
- B) jakou barvu očí má Katniss Everdeenová
- C) jak se jmenuje sourozenec Katniss Everdeenové
- D) ve kterém z dvanácti krajů žije Katniss Everdeenová

Zdůvodnění

Informace uvedená v možnosti A) v textu obsažena není, výška Katniss Everdeenové je pouze porovnávána s výškou Hurikána (*je zhruba stejně vysoký jako já*).

Informace uvedené v možnostech B), C) a D) jsou v textu obsaženy:

- Katniss Everdeenová má šedé oči (*Hurikán má také stejně šedé, pronikavé oči*);
- Katniss Everdeenová má sestru jménem Prim (*Pro matku a pro Prim, svou mladší sestru.*);
- Katniss Everdeenová žije ve Dvanáctém kraji (*hrozí v celém našem Dvanáctém kraji přísné tresty*).

max. 3 body

21

21.1 Vypište z první části výchozího textu přídavné jméno užitá v druhém stupni.

21.2 Vypište z první části výchozího textu všechna podstatná jména, která jsou v textu užitá v 7. pádu.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení

21.1 – mladší

21.2 – stromy, bratrem

1 bod

22 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje přívlastek neshodný?

(Posuzované úseky jsou ve výchozím textu podtrženy.)

- A) beru si z tajného úkrytu luk
- B) navíc získáte roční přísun obilí
- C) vaše jméno se toho roku ocitne
- D) po několika hodinách máme dva zajíce

Zdůvodnění

Slovo *obilí* závisí na podstatném jménu *přísun* (jaký přísun získáte? – *přísun obilí*) a v daném slovním spojení nemění svůj tvar podle řídicího větného členu (např. *s přísunem obilí, o přísunech obilí*) → přívlastek neshodný.

V ostatních posuzovaných úsecích se vyskytují pouze přívlastky shodné, např.:

- z jakého úkrytu si beru luk? – z *tajného*; v daném slovním spojení slovo *tajný* mění svůj tvar podle řídicího větného členu (např. *o tajném úkrytu, s tajným úkrytem*) → přívlastek shodný;
- jaké jméno se ocitne v osudí? – *vaše*; v daném slovním spojení slovo *vaše* mění svůj tvar podle řídicího větného členu (např. *o vašem jménu, s vaším jménem*) → přívlastek shodný.

23 Kterou z následujících dvojic slov lze v kontextu výchozího textu považovat za synonyma?

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) přísné – tvrdé
- B) celém – hotovém
- C) černém – tmavém
- D) pronikavé – prudké

Zdůvodnění

- Slovo *celý* je v textu užito ve významu *takový, který zahrnuje všechny části Dvanáctého kraje* → slova *celý* a *hotový* v daném kontextu synonymy nejsou (*hrozí v hotovém našem Dvanáctém kraji*).
- Slovo *černý* je v textu užito ve významu *nedovolený, nelegální, pokoutní* → slova *černý* a *tmavý* v daném kontextu synonymy nejsou (*při cestě domů se stavujeme na tmavém trhu*).
- Slovo *pronikavý* je v textu užito ve významu *pátravě, upřeně pozorující, bystrý* → slova *pronikavý* a *prudký* v daném kontextu synonymy nejsou (*má prudké oči*).

max. 4 body

24 Přiřadte k jednotlivým tvrzením (24.1–24.4) příslušnou dvojici slov (A–F), která patří na vynechané místo (***) v tvrzení:**

(Pořadí slov ve správném řešení musí odpovídat pořadí slov zvýrazněných v daném tvrzení. Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

24.1 Mezi slovy *pták* a *křídlo* je stejný významový vztah jako mezi slovy *****. _____

24.2 Mezi slovy *noha* a *chůze* je stejný významový vztah jako mezi slovy *****. _____

24.3 Mezi slovy *houska* a *pečivo* je stejný významový vztah jako mezi slovy *****. _____

24.4 Mezi slovy *pšenice* a *mouka* je stejný významový vztah jako mezi slovy *****. _____

- A) *vlak* a *auto*
- B) *nůž* a *krájení*
- C) *dům* a *střecha*
- D) *dřevo* a *truhlář*
- E) *hedvábí* a *šátek*
- F) *sochař* a *umělec*

Zdůvodnění

24.1 – C)

Jde o významový vztah mezi celkem a jeho částí: *křídlo* je jednou z částí *ptáka* × *střecha* je jednou z částí *domu*.

24.2 – B)

Jde o významový vztah mezi něčím, co je potřebné k nějaké činnosti, a činností samotnou: *noha* slouží k *chůzi* × *nůž* slouží ke *krájení*.

24.3 – F)

Jde o významové vztahy nadřazenosti a podřazenosti: slovo *houska* je významově podřazené slovu *pečivo* × slovo *sochař* je významově podřazené slovu *umělec*.

24.4 – E)

Jde o významový vztah mezi materiálem a výrobkem, jenž je z tohoto materiálu vyroben: z *pšenice* je umleta *mouka* × z *hedvábí* je ušit *šátek*.

Žádné z posuzovaných tvrzení neodpovídá ani možnosti A), ani možnosti D).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–29

(1) Ještě nedávno bylo prozkoumávání opuštěných objektů pouze výstředním způsobem trávení času. Dnes se této aktivitě říká urbex. Statisíce mladých lidí vyhledávají chátrající budovy a snaží se foťákem zachytit jejich kouzlo. Fotky pak sdílejí na internetu. Někteří lidé vnímají urbex jako dost špinavou zábavu, pro jiné však představuje možnost nevšedního dobrodružství.

***** Jedním z nich je, že nesmí zasahovat do interiérů ani okolí domu. Dále také fanouškům svých snímků nikdy neprozrazují adresu objektu. Dobře vědí, co by mohlo hrozit. Vymláčená okna, kupy odpadků, zkrátka úplná devastace objektu.

Urbex však není zcela neškodným koníčkem. Kromě rizika vážného úrazu jde i o vědomé porušení zákona. Urbexáci totiž dobře vědí, že na soukromý pozemek vstupují bez souhlasu jeho majitele.

(2) Je více než možné, že se někdy zákon změní, protože i urbex má jistá pozitiva. Průzkumníci mohou prostřednictvím svých fotek zaznamenat skutečně poslední okamžiky existence historické stavby. „Oni třeba vyfotí něco, čemu jsme dosud nevěnovali pozornost, ale co může v brzké době zaniknout. To je velice důležité,“ říká architekt Zdeněk Lukeš.

(www.ceskatelevize.cz, upraveno)

1 bod

25 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) Lidé věnující se urbexu vědí, že tato činnost je nelegální.
- B) Lidé věnující se urbexu zakládají na sociálních sítích uzavřené skupiny.
- C) Objekty vhodné pro prozkoumávání v rámci urbexu stojí výhradně na samotě.
- D) Objekty prozkoumávané v rámci urbexu jsou často devastovány, a proto chátrají.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti A) dokládá pasáž, která je ve výchozím textu vyznačena barevně. Tvrzení uvedená v možnostech B), C) a D) jsou prokazatelně nepravdivá.

1 bod

26 Která z následujících vět nejspíše patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) Většina průzkumníků si nejdřív prostuduje instrukce.
- B) Většina průzkumníků důsledně dodržuje nepsaná pravidla.
- C) Většina průzkumníků si naplánuje postup při zkoumání objektů.
- D) Většina průzkumníků nejdřív nakreslí plán zkoumaného objektu.

Zdůvodnění

Po místě vynechaném ve výchozím textu bezprostředně následuje souvětí (*Jedním z nich je, že nesmí zasahovat do interiérů ani okolí domu.*), v němž se uvádí příklad toho, co lidé věnující se urbexu nesmějí dělat. Slovní spojení *jedním z nich* tedy zjevně odkazuje na nějaká pravidla. Odkazování na objekty (*Jedním z objektů je, že nesmí zasahovat do interiérů ani okolí domu.*) nebo na průzkumníky (*Jedním z průzkumníků je, že nesmí zasahovat do interiérů ani okolí domu.*) je zcela nelogické, odkazování na instrukce je negramatické (*Jedním z instrukcí je, že nesmí zasahovat do interiérů ani okolí domu.*). Jediná věta, která vyhovuje jak po stránce obsahové, tak po stránce gramatické, je uvedena v možnosti B).

max. 3 body

27 Vypište z druhé části výchozího textu všechna příslovečná určení času.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení

někdy, dosud, (v) době

1 bod

28 Které z následujících sloves je nedokonavé?

- A) zachytit
- B) zaniknout
- C) zasahovat
- D) zaznamenat

Zdůvodnění

Slovesa *zachytit*, *zaniknout* a *zaznamenat* jsou slovesa dokonavá.

1 bod

29 Ve kterém z následujících úseků podtržených ve výchozím textu nejsou všechna slova užitá ve stejném pádu?

Jednotlivé možnosti je nutné posuzovat v kontextu výchozího textu.

- A) rizika vážného úrazu
- B) souhlasu jeho majitele
- C) existence historické stavby
- D) možnost nevšedního dobrodružství

Zdůvodnění

V každém z posuzovaných úseků se vyskytují celkem dvě podstatná jména, konkrétně:

- riziko (užito v 2. pádě), úraz (užito v 2. pádě);
- souhlas (užito v 2. pádě), majitel (užito v 2. pádě);
- existence (užito v 2. pádě), stavba (užito v 2. pádě);
- možnost (užito v 4. pádě), dobrodružství (užito v 2. pádě).

30 Která z následujících vět obsahuje pravopisnou chybu?

- A) Květy růžových lilií voněly omamně.
- B) Cesta z údolí stoupala vzhůru příliš **strmně**.
- C) O své pravdě byl zcela nezlomně přesvědčen.
- D) Na ulici nás zaujali dva ničemně vypadající výrostci.

Zdůvodnění

Slovo *strmě* je příbuzné se slovem *strmý*.